

PERFEKT TECHNIKA

Beszélgetés Tóth Péter hegedűművésszel, forradalmi találmányáról, a PerTech -rendszeréről

Az első hegedűkészítő műhelyek Észak-Itáliában jelentek meg a XVI. század közepén. Egyes állítások szerint, mai formájával azonos hegedűt először Andrea Amati készített a Medici család részére. A hegedűkészítés több mint 300 éves múltja során lényeges változás a kisebb formai eltéréseket kivéve, amelyeket egyes országokkal és városokkal „iskolákkal” kapcsolhatunk össze – nem történt. Különböző álltartók és vállpárnák rendszeres használata hozzávetőlegesen 100 évre tehető. Napjainkban az előadói teljesítmények magas mércéje megkívánja a jól alkalmazható/használható tartozékokat. A PerTech- rendszer, egy új, forradalmi megoldást jelent a hegedű/brácsa tartozékai közül az álltartó, hűrtartó és vállpárna hangszeren való rögzítését illetően. A találmány megalkotója Tóth Péter hegedűművész. Diplomáját 1979-ben szerezte a Budapesti Liszt Ferenc Zeneakadémián. Már a tanulmányi évek alatt felkeltette érdeklődését a hegedűkészítés és javítás, így szívesen javította kollegái hangszereit. A harmadik saját készítésű hegedű volt az, amelyen diplomázott, majd ezzel a hangszerrel nyert felvételt a Magyar Állami Hangversenyzenekarba. Később zenekart alapítva, annak szólistájaként dolgozott Németországban. Hegedűkészítő ambícióját megőrizve szívesen vállalta hangszerek javítását a zenélés mellett. Nagy előnyt jelentett a hivatásos javítókkal szemben, a magas szintű hegedűművészi tudás. Kurióznak számító tény, hogy több Stradivari, Guarneri, Guadagnini híres regisztrált hangszer restaurátora lehetett.

– Mi készítette egy ilyen újdonság kifejlesztésére, és hogyan született ez a projekt?

– A találmány létrehozásának több indítéka volt. Bizonyos rossznak ítélt dolgok kijavítása, illetve adott tényezők fontosságának szem előtt tartása. Ezen összefüggések felismerésében több mint 25 éves hangszerjavítási tapasztalataim és gyakorló muzsikusi pályám segített.

Szakítva a többszáz éves hagyományral a PerTech -rendszer a hűrtartó gomb számára kialakított alsó tőkében, a káván átmenő lyukat használja fel egy új megoldással az említett három tartozék rögzítésére. A hűrtartó gomb helyett a lyukba egy olyan alkatrész kerül, amely lehetővé teszi e három tartozék együttes rögzítését a hangszeren. Ebből adódóan érthető, hogy a megoldás alkalmazásához nem szükséges semmiféle átalakítás a hangszeren.

– Miben más ez a rendszer és milyen előnyei vannak?

– Ebben a rendszerben a tartozékok úgy kapcsolódnak egymáshoz, hogy egy egységes rendszert alkotnak.

Az itt bemutatott találmány előnyeit három pontban foglalhatjuk össze:

1. A tartozékok magas fokú állíthatósága a kényelem mellett, az adott személy testalkatához alkalmazkodó beállítást teszi lehetővé.

2. Óvja a hangszer állapotát, nem szorítja, karcolja és nem deformálja.

3. Nem gátolja a hangszer testét szabad rezgésében, akusztikai szempontból is van jelentősége.

Vegyük sorba a tartozékokat!

Az álltartó

A PerTech- rendszernél következő a kiindulási alap: A hangszeret tegyük oda, ahol a játék szempontjából a legideálisabb. Ideális a hangszer tartásunk, ha egy alulról induló passzázs esetén, mely nagyon magasan fejeződik be, a hangszer pozíciója nem változik jelentősen. A csiga nem jár ide-oda. Jó a hangszer elhelyezése akkor is, ha a mélyhúron magas fekvésben nem kell egy, az előzőekhez képest hirtelen új tartáspozíciót váltanunk. Tehát akkor van hangszerünk jó helyen, ha minden fekvést minden húron alkatalunkhoz képest a legkönnyebben elérünk.

Mikor már tudjuk, hogy ehhez hol kell lenni vállunkon hangszerünknek, ehhez állítjuk az álltartónkat, helyezük a legmegfelelőbb helyre hangszerünkön.

A PerTech rendszerű álltartóval az optimális helyet könnyen megkereshetjük, mert sokoldalú állíthatósága erre módot nyújt.

– Milyen negatívumokat hozhatunk fel a jelenleg használatban lévő álltartókkal szemben?

– Két lehetőségünk van a felszerelésüket illetően.

1. oldalra 2. középre. A tálca kialakítása mindkét esetben oldalt van. Vannak, persze olyan álltartók, amelyek középre tervezettek ezek általában magasak és sok anyagot tartalmaznak, mivel a hűrtartó felett helyezkednek el. Még e két megoldás között is van egy holt tér amit egyik verzióval sem tudunk hasznossá tenni. Ezért van az, hogy sokfajta formájú álltartót gyártanak, mert mindenkinek máshol lenne kényelmes és legtöbb esetben odahelyezzük a hangszer, ahol az álltartó szempontjából a legkényelmesebb. Számptalan példa van arra is, hogy az álltartó valahova fel van szerelve és a játékos áll, jócskán lelóg róla és nem az álltartón van az áll, hanem a hűrtartó végén. Abban az esetben, ha ez már nagyon kényelmetlen sokan zsebkezdőket terítenek rá, hogy kényelmesebbé tegyék.

– Merülhetnek fel problémák a szorítóval kapcsolatban?

– Igen, mert ha középre tesszük, akkor az a baj, hogy az álltartó fedőlapra szorított talpai csak részben esnek az alattuk lévő tőke fölé, egy részük alá van támasztva a tőke által, másik részük nem. Ez leginkább idős, javított hangszerek esetében könnyen repedéseket tud okozni. Az állandó szorítás ezen a helyen a fedőlap elvékonyodását eredményezheti, ami a hangszer felbon-

A vállpárna

tásánál megnehezíti a sérülésmentes felnyitást. Az innen kiinduló repedések pedig nagyon veszélyesek, hiszen a lélek irányába, illetve a gerenda mentén indulnak el. Mindkét repedés értékcsökkenést jelent a hangszeren, még jó javítás esetében is.

– *A szorító más pozícióban való elhelyezése esetén is beszélhetünk hátrányokról?*

Oldalt elhelyezve a szorítónak csak a káva áll ellent, nincs más alátámasztás és ha ez vékony, akkor előbb-utóbb deformálódhat. Ezt segíti elő az is, hogy ezen a helyen a káva a nyakunkkal tud érintkezni, így annak melege, nedvessége a fában mozgást (tágulást) eredményez, amelyet a szorító megfog. Így alakulnak ki felválások, horpadások, kitüremkedések ezen a helyen. Felszerelésének helye nyomot hagy hangszerünkön. A szorító további hátránya, hogy a hangszer síkjától kijjebb helyezkedik el, így nem tudjuk elkerülni, hogy ez a fém alkatrész ne érjen bőrünkhöz. Sokaknak okoz bőralergiát, másoknál, akiknél az öltözet miatt ez a probléma nem áll fenn, ott a ruha anyagát teszi tönkre.

– *Tehát miben is más az Ön által tervezett álltartó? Jelent-e hangzásbeli különbséget?*

– Az itt leírt problémákra mindre megoldás a PerTech- rendszerben alkalmazott álltartó, mert jobbra-balra csúsztatható, a tálcát forgatható, nem szorítja a hangszer, nem irritálja a felfüggesztés bőrünket, nem hagy nyomot hangszerünkön. Mivel a hangszer síkjától kijjebb helyezkedik el, így nyakunk nem ér a kávéhoz, több hely van az ingnyaknak nyakkendőnek, ruhánkat nem koptatja. Fényesebb, teltebb hangzást kapunk.

Vizsgáljuk meg a PerTech-rendszer következő alkotóelemét.

Mivel a vállpárna szintén minden irányban állítható, mozgatható, így könnyen megválaszthatjuk helyzetét a már megfelelő helyen tartott hangszerünkhöz képest. A hangszer alá benyúló rugalmas szárra rögzített válltámasz a jobbra-balra, előre-hátra, valamint forgó mozgás mellett tud távolodni-közeledni a hangszer hátlapjához. Ezt a mozgást behatárolni hivatott, a támaszlap mélyhúrok felőli végén elhelyezett ütköző/távtartó, aminek hosszát tetszés szerint megválaszthatjuk, annak függvényében, hogy mennyi mozgást akarunk biztosítani vállunknak. Helyzete szintén állítható, hogy az általunk meghatározott helyen érintkezzen a hangszerrel. Mikor a távtartó a hátlapra felütközik, a vállpárna úgy viselkedik, mint a jelenlegi hídpárnák, állunkkal és vállunkkal stabilan foghatjuk a hangszer, a különbség csak annyi, hogy itt a vállpárna másik vége szabadon mozog, csak az említett benyúló szár rugalmassága áll ellent. Ennek előnyét élvezhetjük, mikor magasabb fekvésekben játszunk és a váll mozgásából adódóan, megrövidül a távolság az állunk és vállunk között, itt a párna követni tudja ezt a változást. A támaszlap ezen felfüggesztése lehetőséget ad arra, hogy hossza rövidebb legyen mint a hangszer alsó szélessége. Ez azért jó mert, ha jó helyre tesszük – a tartásból adódott váll és mellkas közötti mederbe – akkor nem nyomja mellünket a párna széle.

További előnye, hogy mikor már tartjuk a hangszer, egy csavar kilazításával még van mód a párna helyzetén változtatni, majd a csavarral újra rögzítve megtartja a beállított pozíciót elpakolása után is. Szerszám vagy kulcs nélkül, egy mozdulattal, könnyen, gyorsan eltávolítható a hangszerrel, egyszerűen, igazán praktikus.

Azt hiszem, nem kell különösebben bizonyítani, hogy a jelenleg használatos párnák, az itt leírtak felét sem tudják nyújtani számunkra és koptatják a hangszer, valamint nyomot hagynak sokszor még a káván is. Egyes típusok pedig könnyen leesnek a hangszerrel.

A húrtartó

– *Mi a különbség a tradicionális húrtartókkal szemben?*

– A PerTech- rendszerben alkalmazott húrtartó sajátossága, hogy a felfüggesztést szolgáló menetes szál előrehaladó és visszaható része, egy azonos furaton van átvetve. Ez a felfüggesztés sokkal biztonságosabb és szabadabban tud rezegni a húrtartó, ami a hangzásban is hallható.

– *Mennyire elterjedt a PerTech használata, hiszen egy friss szabadalmaztatású rendszerről van szó?*

– Valóban, hiszen 2005. decemberétől van érvényben, de már folyamatos az érdeklődés, főleg külföldi zenekarokban, ahol bemutatót tartottam, pl. BBC, London Philharmonic Orchestra, Bayerische Rundfunk Symphonie Orchester. Reméljük, itt-hon is egyre többen élnek majd használatának lehetőségével.

– *Mi volt a legnehezebb az ötlet megvalósításában?*

– A legnehezebb az volt, hogy az a szerkezet, ami lehetővé teszi az újfajta rögzítést, nagyon egyszerű legyen és ne kívánjon átalakítást a hangszeren.

A másik nehéz feladat volt olyan anyagokat egymáshoz párosítani, amelyek erősek, rugalmasak és a használat közben hangtalanul mozognak. Igyekeztem úgy konstruálni a rendszert, hogy hosszú életű legyen ez az a kopó részek nagy kopásállóságú, cserélhető betétekben futnak. (Könnyen cserélhető a vállpárna szivacs is, ami köztudottan problémás szokott lenni)

A PerTech megoldást nyújt a hangzást és beállítást akadályozó fizikai tényezők megszüntetésére.

A PerTech tartozékok nem gátolják a hangszer szabad rezgését, felszerelésük nem hagy nyomot, nem károsítja a hangszer.

A sokoldalú állíthatóság lehetőséget ad, hogy legkényelmesebben, legtermészetesebben tartsuk hangszerünket, ennek eredményeként nem szükséges kisebb tartásbeli korrekciókat végeznünk játék közben, ami huzamosabb idő után fájalmakhoz és anatómiai elváltozásokhoz is vezethet.

Beszélgetésünk végén Tóth Péter hegedűművész kiváló hangszerjátékával illusztrálta összehasonlítóképpen a tradicionális és az általa kifejlesztett PerTech-rendszerrel felszerelt hegedűt, ami egy csengőbb, szabadabb hangzást eredményezett.

Lukács Mónika

